

výkladu, že inventář při projednání pozůstalosti nemůže sloužiti za podklad pro rozhodnutí o nároku nepominutelného dědice na povinný díl. Odvolací soud se s těmito rozhodnutími nevypořádává, takže jeho vývody neskytají podnětu, by nejvyšší soud jejich správnost znovu přezkoumal a od nich snad se odchýlil. Přes to však nelze rekursnímu návrhu vyhověti, by napadené usnesení bylo zrušeno, protože odvolací soud zrušil rozsudek také ještě pro jinou vadnost řízení a z té příčiny žalovaná jeho rozhodnutí vůbec nenapadá, takže výrok o zrušení zůstává v platnosti, třebaže jeho důvody v napadené části neobstojí.

Čís. 8529.

Diferenční obchody.

Obchody spekulální nejsou ještě obchody diferenčními, nebylo-li mezi stranami smluveno, že se transakce s cennými papíry nemají skutečně prováděti a že mají sloužiti jen k dosažení kursovního zisku pro komitenta, nýbrž byly-li provedeny tak, že banka koupila (prodala) cenné papíry pro komitenta a dala mu obvyklé pololetní odpočty a výpisy z depotu, proti nimž komitent nic nenamítal, a zpravila ho zvláště o každé transakci.

(Rozh. ze dne 5. prosince 1928, Rv II 155/28.)

Žalující banka domáhala se na žalovaném zaplacení 400.000 Kč. Ve sporu šlo o to, zda pohledávka žalobkyně vzešla z obchodů diferenčních. Procesní soud první stolice přiklonil se k tomuto názoru a žalobu zamítl. Odvolací soud k odvolání žalobkyně přisoudil jí 129.155 Kč 70 h, odvolání žalovaného nevyhověl.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání žalovaného, k dovolání žalobkyně přisoudil jí dalších 265.044 Kč 30 h.

Důvody:

I. Dovolání žalobkyně. Ve sporu šlo o jedinou právní otázku, t. j. zda žalobní nárok vznikl z nežalovatelných obchodů diferenčních, důsledkem čehož je sám nežalovatelný. Dovolací soud má za to, že nešlo o diferenční obchody a vyhověl žalobě i co do částky, kterou byla zamítnuta odvolacím soudem. Důvody § 503 čís. 2 a 4 c. ř. s. provedla žalobkyně společně, stačí však vyřízení důvodu § 503 čís. 4. K právnímu posouzení postačila tato skutková zjištění. Mezi stranami nebylo smluvno, že se transakce s cennými papíry nemají skutečně prováděti a že mají sloužiti jen k dosažení kursovního zisku pro žalovaného. Veškeré transakce byly provedeny tak, že banka koupila, po případě prodala cenné papíry pro žalovaného a dala mu obvyklé pololetní odpočty a výpisy z depotu, proti nimž žalovaný nic nenamítl, a zpravila ho o každé transakci zvláště. Nákupy a prodeje cenných papírů byly pro-

vedeny na patřičných bursách. Při většině obchodů vyšel popud od žalovaného, pokud se tak nestalo, schválil obchody mlčky. Účtování úroků, provisí a výloh na kontu žalovaného odpovídá bankovním zvyklostem a podmínkám, jednotlivé položky na obou stranách konta jsou početně správné. Žalovanému bylo možno vyzvednouti si kdykoliv cenné papíry po zaplacení dluhované částky. Žalobkyně spravovala cenné papíry žalovaného tím, že podávala mu zprávy o výši i o změnách depot, přijímala koupené papíry do úschovy, vydávala z ní prodané papíry a přispiovala výtěžky kuponů k dobru. Návor odvolacího soudu, že banka sjednávala po většině obchodů »v sobě«, t. j. že prodávala papíry ze své vlastní zásoby, nevyplývá z těchto skutkových zjištění, aniž má význam pro právní posouzení věci. Odvolací soud vymezil pojem diferenčních obchodů v podstatě souhlasně rozhodnutím čís. 5893 sb. n. s. Po této stránce souhlasí dovolací soud s právním jeho názorem. Co bylo dosud uvedeno jako skutková zjištění, nenasvědčuje, nýbrž odporuje zákonu, že mezi stranami šlo o obchody, na něž by se hodil onen pojem. Postačí probrati další důvody napadeného rozsudku, pokud se v nich dovozuje, že žalobkyně byla anebo musila si býti vědoma úmyslu žalovaného nutného k podstatě diferenčních obchodů. Po této stránce nejde o skutková zjištění ani o logický závěr učiněný na jich základě, nýbrž o právní posouzení věci, jehož správnost musí přezkoumati dovolací soud. Nesporná jednání stran nelze po právní stránce vyložit v ten rozum, že jim šlo ve skutečnosti o něco jiného než o efektivní provádění příkazů co do nákupu a prodeje cenných papírů dáványch žalovaným jako komitentem žalobkyni jako komisionáři. Dovolací soud nepokládá skutkový stav, zjištěný na základě doplněného řízení, za dostatečný základ právního názoru, že šlo mezi stranami o diferenční obchody. Odvolací soud poukazuje po této stránce na nepoměr mezi rozsahem obchodů a silami obchodujícího, přehlíží však další skutečnosti, jež vedou k odchylnému názoru. Především je přihlédnouti k tomu, že spojení mezi stranami trvalo několik roků, a nelze z této doby vytrhnouti část a podle ní posouditi celek. Nerozhoduje ani rychlost, s jakou obchody následovaly, ani úhrnná částka splátek činěných žalovaným. Proti tomu jest uvážiti, že žalovaný byl na počátku obchodního spojení stavbyvedoucím s pevným platem, v pozdějších dopisech označuje se jako architekt, píše na dopisních papírech firmy o milionových stavbách, jež provádí, takže žalobkyně mohla věřiti jeho tvrzení, že má peníze uloženy v podniku a že nemůže činiti splátky, což nevylučovalo možnost uhraditi celý dluh. Žalovaný byl skutečně společníkem stavitelské firmy, aniž bylo tvrzeno, že žalobkyně obchodovala i s firmou P., takže mohla znáti její majetkové poměry. Šlo tudíž o stavitele, u něhož nebyla vyloučena možnost, že nabude jednou jmění. Nezáleží na tom, že banka již od roku 1920 požadovala od něho marně krytí nebo splátky, neboť tím nestaly se obchody, jichž počátek sahá do roku 1917, diferenčními. Nerozhoduje, v čem spočíval majetek žalovaného a že některým úředníkům banky byly známy dočasné poměry žalovaného. Odvolací soud poukazuje na několik skutečností, na př. vědomí

vedoucích úředníků, na nedostatek krytí, na způsob života žalovaného, na účast na zisku společnosti a j., ale každá z těchto skutečností spadá do jiné doby a tím pozbývá právního účinu. Postačí, že před rokem 1920, kdy společnost počala působiti, byl žalovaný činným jako stavitelská síla, tudíž vždy výdělečně, což bylo dostatečnou zárukou, že zaplatí jednou svůj dluh, který nebyl z počátku pro stavbyvedoucího a později pro podnikatele staveb tak značný, by byl oprávněn názor odvolacího soudu o povaze obchodů. Žalobkyni šlo nebo mělo jíti zajisté o to, by přišla ke svým penězům, ale, nechtěla-li žalovaného doháněti k placení a vyčkávala zlepšení jeho majetkové schopnosti, jež nebylo vyloučeno, neprojevila tím úmysl potřebný k povaze diferenčních obchodů. Nestačí ani zjištění, že šlo o přátelský poměr a o spekulací úmysl, jak byl označen i účet žalovaného u banky. Poměr ten vedl snad k tomu, že banka poskytla žalovanému větší úvěr než jinému a že úředníci vyšli mu velice vstříc. I když žalovaný použil vydatně této značné důvěry, nelze říci, že banka nutně věděla o jeho úmyslu získati jen rozdílem kursů, t. j. hrou. Žalovaný spekuloval při nákupu papírů a není pochybnosti, že o tom věděla i banka, neboť vedla pro žalovaného zvláštní účet spekulací. Ale spekulací obchody jsou nezávadné po stránce žalovatelnosti, sr. rozh. čís. 5893 sb. n. s. a další v něm uvedené. Není vyloučeno, že žalovaný hleděl si příkazy k nákupům opatřiti cenné papíry, o nichž očekával, že jich hodnota stoupne, a že prodejem papírů vydělá nebo že jmění jeho uložené v cenných papírech stoupne tak, že po úhradě dluhu na nich váznoucího zbude pro něho značná částka jako čistý výtěžek spekulace. Žalovaný chtěl získati rozdílem kursů, ale jiným způsobem, než který činí z komisionářských obchodů diferenční obchody, neboť nabyl papírů skutečně, efektivně, jako vlastník, mohl jimi disponovati podle své vůle, pokud uspokojil nároky banky, mohl je zaměnit za jiné anebo prodati. Věc byla táž, jako kdyby žalovaný byl kupoval a prodával papíry ty sám. I kdyby tak byl činil jen za spekulací, bylo by šlo o platné právní jednání. Užil-li k těmže právním jednáním služeb banky, jež papíry pro něho kupovala nebo prodávala jako komisionář, nemění se tím nic na věci, neboť z toho ještě neplyne úmysl banky býti žalobci nápomocnou k tomu, by nenabyl ve skutečnosti papírů. Jen tehdy dalo by se mluvit o diferenčních obchodech, kdyby bylo prokázáno, že banka prováděla nákup i prodej efektivně jen na oko, t. j. jen proto, by tím zakryla pravou povahu obchodů. K tomu nedostává se skutkových zjištění. Žalovaný byl činným výdělečně a hleděl vedle své stavitelské činnosti získati ještě spekulacími obchody s cennými papíry. Činnost jeho byla dvojího druhu, patrně dalo se čekat, že výtěžkem stavitelské živnosti bude žalovaný moci kryti případné ztráty spekulací a naopak. Žalovaný měl z počátku stálý měsíční plat, později byl společníkem stavitelské firmy. Nedošlo-li k očekávanému zisku ze společnosti, nemá to význam pro spor, stejně jako skutečnost, že cenné papíry žalovaného pozbyly na hodnotě a domnělé jeho jmění stalo se pasivním. Že banka neprodala cenné papíry žalovaného exekučně, nasvědčuje spíše jiným skutečnostem a ne

jejímu vědomí, jehož vyžaduje povaha skrytých obchodů diferenčních. I v tomto případě byla by banka zajisté tak učinila, kdyby se byla obávala více o své pohledávky, než jak projevila opomenutím exekučního prodeje. Z této shovívavosti banky nelze ještě souditi, že pohledávka její vzniklá proti žalovanému nebyla žalovatelná a že má banka nésti znehodnocení cenných papírů v čas neprodaných. Znehodnocení to nemůže stihnouti banku stejně jako neúspěch společnosti P. Banka neměla příčiny odepřít žalovanému provedení příkazů, byť i následovaly rychle za sebou, ani z důvodu, že šlo nejen o muže činného výdělečně, nýbrž, jak lze souditi z jeho dopisů, i o muže znalého věci, jenž počínal si přímo odbornicky, určoval limita, odepíral prodati papíry, ač byl k tomu vyzván žalobkyní, jednal tudíž rozmyslně podle poměrů určité doby. Ani obraty v určitých dobách rychle následující za sebou, ani rozsah obchodů nemohly nutně vzbuditi podezření, že žalovanému jde ještě o více, než o spekulční obchody. Vzhledem k tomu nebylo třeba zabývat se dalšími důvody dovolacími, aniž záleží na tom, zda banka prováděla skutečně obchody »v sobě«, jsouc k tomu ostatně oprávněna podle čl. 376 obch. zák., anebo na výšce krytí. Žalobní nárok jest oprávněn celou zažalovanou částkou. K dovolání žalovaného. Pokud žalovaný byl odsouzen, může odporovati rozsudku jedině tvrzením, že námitka diferenčních obchodů jest oprávněna i co do oné částky, k jejíž zaplacení byl odsouzen. Námitka ta byla vyvrácena předchozími důvody, a není proto třeba zabývat se dále dovoláním žalovaného.

Čís. 8530.

K podstatě faktury ve smyslu § 88, druhý odstavec, j. n. náleží, by vykazovala obsahově celou pohledávku z určité dodávky. Zaslal-li prodávatel kupiteli již dříve účet vykazující jeho pohledávku, nemá další účet jen o nedoplatku kupní ceny povahu faktury podle § 88, druhý odstavec, j. n.

(Rozh. ze dne 5. prosince 1928, Rv II 233/28.)

Na základě právoplatného rozsudku saského vrchního zemského soudu v Drážďanech, jímž byl potvrzen rozsudek zemského soudu ve Cvikově (Zwickau), povolil zemský soud v Brně exekuci. V žalobě o zrušení exekuce uplatnil dlužník kromě jiného, že podle ustanovení o příslušnosti platných v tuzemsku nemohla býti u cizozemského soudu právní věc zahájena. Z rozsudku zemského soudu ve Zwickau vyplývá, že námitka místní nepřislušnosti, vznesená stranou žalovanou, proto byla zamítnuta, že k nabídce vymáhající strany povinné straně ze dne 26. květa 1926 jsou přiloženy podmínky G. T. M., na kterýchž je předtisk: »Zahlungs Erfüllungsort und Gerichtsstand in Grimitschau«, a tento předtisk byl též na potvrzení o přijetí příkazu, posléze, že povinná strana určitě obdržela potvrzení o přijetí příkazu strany vymáhající a proti oněm ustanovením smlouvy neučinila ihned výtky. Podle zákonných ustanovení, platných v tuzemsku, musí dohoda o sudišti místa plnění